«ایران اقتصادی» بزرگترین رانت اقتصاد ایران را که در دولت گذشته رخ داد بررسی کرد

۶۶ میلیارد دلار ارز ۴۲۰۰ تومانی کجا رفت؟

بانک مرکزی: یک دلار ارز ترجیحی به واردات چای داده نشده است

گزارش

بانک مرکزی با تأکید بر اینکه در خصوص پرونده «واردات چای دبش»، حتی یک دلار ارز ترجیحی با نرخ ۲۸۵۰۰ تومان نیز اختصاص نداده است، اعلام کرد: تمامی ارز تخصیص یافته برای واردات چای، ارز با نرخ نیمایی بوده و لذا ارتباط دادن این پرونده با سیاست‌های ارزی بانک مرکزی در قالب سیاست تثبیت کذب محض است.

با توضیحات بانک مرکزی مشخص می‌شود که تشبیه پرونده تخصیص ارز نیمایی برای واردات چای به شرکت دبش با رانت‌های ناشی از تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی در دولت گذشته، اشتباه است.

دولت دوازدهم از ابتدای سال ۱۳۹۷ تا تیرماه ۱۴۰۰ که دولت را تحویل داد، ۶۶ میلیارد دلار ارز ۴۲۰۰ تومانی خرج کرد تا کالاهای اساسی گران نشود، اما آمارها نشان می‌دهد که این سیاست نتوانست به اهداف خود برسد.

بخش زیادی از کالاهای وارداتی با ارز ارزان، یا به خارج از کشور قاچاق می‌شد یا به جای مصرف برای تولید مواد غذایی ضروری مردم، به انحراف می‌رفت و صرف تولید سایر مواد غذایی همچون کیک و شکلات می‌شد. عده زیادی از دریافت‌کنندگان ارز ۴۲۰۰ هم اقدام به فروش آن یا کالاهای وارداتی با نرخ ارز آزاد کردند و بزرگترین رانت تاریخ ایران را رقم زدند.

البته مسئولان دولت قبل هم به هدر رفتن ارز ۴۲۰۰ تومانی اعتراف داشتند اما جرأت حذف آن را نداشتند؛ مثلاً در فروردین ۱۳۹۸ محمدباقر نوبخت رئیس وقت سازمان برنامه و بودجه گفت: باید قبول کنیم که شیوه کنونی پرداخت ارز ۴۲۰۰ به کالاهای اساسی درست نیست و این منافع به دست مردم نمی‌رسد؛ بنابراین بحث تغییر این روند مطرح است اما هنوز به جمع‌بندی نهایی نرسیده‌ایم.

همان‌طور که از جدول ذیل مشخص است در دولت دوازدهم بیش از ۶۶ میلیارد دلار ارز ۴۲۰۰ تومانی به هدر رفت که ۷۲۰ هزار میلیارد تومان رانت ناشی از توزیع ارز ۴۲۰۰ بود.

تفاوت پرونده چای با رانت ۴۲۰۰

برخلاف رانت‌های ناشی از توزیع ارز ۴۲۰۰ تومانی در دولت گذشته که در بالا به آن اشاره شد، پرونده فساد چای مربوط به ارز نیمایی است، نه ارز ترجیحی. توضیح آن که نرخ ارز نیمایی به نرخ ارز آزاد نزدیک است و رانت آن نسبت به ارز ترجیحی بسیار کمتر است.

ماجرا هم از این قرار بود که یک شرکت خاص ۳ میلیارد و ۳۷۰ میلیون دلار برای واردات چای گرفته اما بخشی از ارزها را در بازار آزاد به مبالغ بالاتر فروخته و برای یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار آن هم اصلاً هیچ کالایی وارد نشده است؛ براساس اسناد موجود، شرکت مذکور از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ مجموعاً معادل ۳ میلیارد و ۳۷۰ میلیون دلار ارز نیمایی دریافت کرده که از این مبلغ حدود یک میلیارد و ۴۷۲ میلیون دلار تأمین شده برای ماشین‌آلات و مابقی برای واردات چای بوده اما این ارز را در بازار آزاد به مبالغ بالاتری فروخته است.

در همین زمینه بهادری جهرمی سخنگوی دولت درباره پرونده کشف فساد چای در دولت سیزدهم تصریح کرد: از مصادیق تخلف در این پرونده آن است که ارزهایی که در گذشته داده شده در ۱۸ ماه رفع تعهد ارزی آن صورت نگرفته است، در همین راستا اموال این شرکت متخلف شناسایی و جلوی تخصیص ارز جدید به وی گرفته شد و صاحب شرکت نیز ممنوع الخروج شد.

وی درادامه بیان کرد: در این پرونده یک واردکننده، تجهیزات چای وارد کرده و گفته است که می‌خواهد شهر چای ایجاد کند تا هم بازار داخلی را داشته باشد و هم به بازارهای خارجی صادرات داشته باشد.

سخنگوی دولت خاطرنشان کرد: با توجه به اینکه تولیدکننده ۱۸ ماه برای رفع تعهد ارزی فرصت دارد، یکی از مصادیق تخلف در این پرونده این است که ارزهایی که در گذشته داده شده در ۱۸ ماه رفع تعهد ارزی آن صورت نگرفته که بلافاصله دولت سیزدهم تخصیص ارز به این شرکت را متوقف کرد. در همین راستا اموال این شرکت متخلف شناسایی و جلوی تخصیص ارز جدید به وی گرفته شد و صاحب شرکت نیز ممنوع الخروج شد.

دستور رهبر انقلاب

رهبر معظم انقلاب در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری سید ابراهیم رئیسی به موضوع فساد در ارز ۴۲۰۰ تومانی اشاره و تصریح کردند: بسترهای فساد، زمینه‌های فساد در قوه مجریه تشکیل می‌شود؛ اینجا باید با فساد مبارزه کرد. این فرارهای مالیاتی، انحصارهای بی‌دلیل، سوءاستفاده از ارز ترجیحی، فعالیت‌های ناسالم سوداگرانه، قاچاق و امثال اینها؛ اینها آن فسادهایی است که باید با اینها به معنای واقعی کلمه مواجه شد؛ با برنامه، با پیگیری.

دولت سیزدهم هم در اوایل سال ۱۴۰۱ ارز ۴۲۰۰ را حذف کرد که سبب حذف رانت هنگفت آن شد و رهبر معظم انقلاب هم در شهریور امسال در دیدار هیأت دولت حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی را کار لازمی خواندند.

حتی یک دلار هم ارز ترجیحی به واردات چای ندادیم

بانک مرکزی با بیان اینکه این بانک به منظور جلوگیری از ایجاد درخواست‌های غیرواقعی تخصیص ارز، دست به اجرای اقدامات متعددی زده است، اعلام کرد: سامانه رفع تعهد ارزی واردات راه‌اندازی شده و الزام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به مسدودسازی معادل ریالی مبلغ ارزی در حساب‌های متقاضی نزد بانک‌ها به عنوان سپرده تخصیص ارز در زمان ایجاد یا تمدید گواهی ثبت آماری اشاره کرد.

بانک مرکزی با تأکید بر اینکه درخصوص پرونده «واردات چای دبش»، حتی یک دلار ارز ترجیحی با نرخ ۲۸۵۰۰ تومان نیز اختصاص نداده است، اعلام کرد: تمام ارز تخصیص یافته برای واردات چای ارز با نرخ نیمایی بوده و لذا ارتباط دادن این پرونده با سیاست‌های ارزی بانک مرکزی در قالب سیاست تثبیت کذب محض است.

بانک مرکزی اعلام کرد: رویکرد کلی سیاست‌های بانک مرکزی در دوره اخیر بر تثبیت وضعیت اقتصاد کشور، کنترل و مدیریت نقدینگی، کاهش نوسانات نرخ ارز، تنظیم‌گری بازار پول، بازار ارز، تأمین مالی و هدایت منابع به سمت فعالیت‌های تولیدی استوار بوده است.

بررسی آمارهای اقتصادی کشور در این دوره حاکی از آن است که در نتیجه اتخاذ رویکردهای فوق و دیگر تحولات اقتصادی و سیاسی کشور، تغییر و بهبود قابل ملاحظه‌ای در روند برخی از شاخص‌های مهم اقتصاد کلان نظیر نرخ رشد تولید و نقدینگی به وجود آمده است و انتظار می‌رود که در سایه ثبات ایجاد شده در بازار ارز، نرخ تورم نیز در ماه‌های آتی سال جاری به سطوح پایین‌تر تنزل یابد.

درخصوص بازار ارز، بانک مرکزی در دوره مدیریت جدید خود در چارچوب سیاست‌های تثبیت اقتصادی، فعالیت‌های خود را معطوف به سه بخش عمده «بهبود انتظارات آحاد جامعه از طریق پیش‌بینی‌پذیر نمودن وضعیت اقتصادی»، «کنترل مصارف ارزی» و «افزایش منابع ارزی قابل دسترس در قالب استفاده از ظرفیت دیپلماسی اقتصادی» نموده است.

بر این اساس اقدامات متعددی را در راستای تقویت ثبات و کاهش دامنه نوسانات بازار ارز، جلب اعتماد آحاد فعالان اقتصادی و جلوگیری از سرایت نوسانات مقطعی نرخ ارز به قیمت کالاهای اساسی و مرتبط با معیشت مردم، مورد پیگیری قرار داده است که نمود تمامی این اقدامات را می‌توان در ثبات و آرامش بازار ارز مشاهده کرد.

از جمله مهم‌ترین اقدامات، راه‌اندازی مرکز مبادله ارز و طلا به عنوان بستری برای تمامی معاملات رسمی و قانونی ارز در کشور و مرجعی برای تعیین قیمت ارز در اقتصاد و در ادامه ایجاد تبعیض میان نرخ اسکناس و حواله در این مرکز بوده است.

در این راستا مقرر شد تا در بازار حواله ارز، نرخی متناسب با شرایط و واقعیت‌های اقتصادی کشور تعیین گردد و برای یک دوره مشخص، نیازهای واقعی اقتصاد در حوزه تولید و سرمایه‌گذاری بنگاه‌های داخلی و نیز کالاهای مصرفی و ضروری مورد نیاز خانوارها با این نرخ پاسخ داده شود؛ در این میان بانک مرکزی به منظور ایجاد مرجعیت قیمت در داخل کشور، ابتدا به راه‌اندازی و عملیاتی نمودن بازار متشکل معاملات ارزی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ با هدف کشف نرخ تعادلی ارز در تلاقی عرضه با تقاضای واقعی پرداخت.

ایجاد چنین بازاری جهت عرضه بخشی از عواید صادراتی به صورت اسکناس توسط صادرکنندگان در قیمت‌های تعادلی و ایجاد بستر مناسبی برای راه‌اندازی بورس ارز و کاربرد مشتقات ارزی با کارکردهای پوشش ریسک نرخ ارز، کشف قیمت تعادلی و افزایش کارایی بازار نقدی بود. سپس در اسفندماه ۱۴۰۱، بنا بر مصوبه شورای پول و اعتبار بانک مرکزی مرکز مبادله ارز و طلا تأسیس گردید.

این مرکز به عنوان بورس ارز اقتصاد ایران، با هدف ایجاد مرجعیت قیمت، افزایش حجم معاملات رسمی و سهولت تأمین انواع تقاضای ارز اعم از ارز مورد نیاز برای واردات کالاها و ارز مورد نیاز جهت مصارف خدماتی راه‌اندازی شد. در این سازکار، منابع ارزی لازم از محل صادرات شرکت‌های صنایع پتروشیمی، مس، معادن، فولاد، پالایش نفت و سایر صادرکنندگان در تالار حواله مرکز مبادله ارز و طلای ایران تأمین و جهت فروش به واردکنندگان عرضه می‌گردد.

در حال حاضر عرضه ارز در این مرکز از وضعیت مطلوبی برخوردار است و بخش بزرگی از ارز مورد نیاز واردات کالاها در تالار حواله مرکز مبادله، از محل ارز حاصل از صادرات محصولات غیرنفتی تأمین می‌شود. علاوه بر اینها، مدیریت منابع و مصارف ارزی کشور از طریق شفاف‌سازی فرآیندها و رویه‌های اجرایی صادرات و واردات، در دستور کار بانک مرکزی قرار دارد.

تطبیق نقشه ارزی و تجاری

تداوم همکاری و هماهنگی با وزارتخانه‌های عضو کمیته تخصیص و تأمین ارز به منظور تطبیق نقشه ارزی و تجاری کشور و پیشگیری از بروز انحراف‌های احتمالی از برنامه هدف‌گذاری شده در این زمینه، پیگیری، اصلاح و بازنگری سیاست‌های معطوف به بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی کشور و موظف کردن واردکنندگان به اظهار کردن منشأ ارز کالای وارداتی خود پس از ثبت سفارش و قبل از ترخیص (موضوع تبصره (۳) ماده (۱۳) قانون اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز) اشاره نمود.

درخصوص سیاست اعمال نرخ ترجیحی ۲۸۵۰۰ تومان باید تأکید کرد که سیاستگذار به تبعات این امر از منظر افزایش تقاضای ارز در نرخ ارز ترجیحی مذکور آگاه بوده و با در نظر گرفتن تمامی ابعاد موضوع، این تصمیم را اتخاذ کرده است. در این خصوص تنها منابع ارزی حاصل از صادرات نفتی به تأمین ارز کالاهای اساسی و ضروری با نرخ ترجیحی ۲۸۵۰۰ اختصاص داده می‌شود و تأمین ارز واردات سایر کالاها از منابع حاصل از صادرات غیرنفتی صورت می‌پذیرد که این شرایط کاملاً متفاوت از سیاست اعمال نرخ ترجیحی ۴۲۰۰ تومان است که در آن زمان، نرخ مذکور برای تمامی مصارف ارزی تعیین گردید و منجر به ایجاد صف‌های طویل تقاضا جهت تخصیص ارز به منظور واردات شد.

راه‌اندازی سامانه رفع تعهد ارزی واردات

بانک مرکزی به منظور جلوگیری از ایجاد درخواست‌های غیرواقعی تخصیص ارز، دست به اجرای اقدامات متعددی زده که از آن جمله می‌توان به راه‌اندازی سامانه رفع تعهد ارزی واردات و الزام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به مسدودسازی معادل ریالی مبلغ ارزی در حساب‌های متقاضی نزد بانک‌ها به عنوان سپرده تخصیص ارز در زمان ایجاد یا تمدید گواهی ثبت آماری اشاره کرد.

در نهایت باید به این نکته اشاره کرد که ارز ترجیحی که حاصل درآمدهای نفتی و مشتقات آن است صرفاً به واردات کالاهای اساسی اختصاص پیدا می‌کند و در این چارچوب، تشخیص نیاز برای واردات و ثبت سفارش از سوی وزارتخانه‌های صمت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صورت می‌گیرد. هر چند شرایط کنونی، کشور به لحاظ ارزی مطلوب است و هیچ مشکلی در زمینه تأمین ارز وجود ندارد؛ اما بانک مرکزی در هزینه‌کرد ارز با حساسیت ویژه عمل می‌کند و بر این نکته تأکید دارد که رفع تعهد ارزی به طور کامل انجام شود چراکه این موضوع بخشی از سیاست تثبیت اقتصادی است.

نتیجه این سیاست که با هدف پیش‌بینی‌پذیر کردن اقتصاد و بازار ارز بوده باعث شده ضریب تغییرات نرخ دلار در بازار غیررسمی در هفت‌ماهه اول امسال در سطح ۳.۱ درصد قرار گیرد و مسیر حرکت نرخ ارز و تحولات نرخ برابری دلار در مقابل ریال در بازار رسمی و غیررسمی مبین برقراری ثبات در بازار ارز بوده و این در حالی است که برخی اسعار در مقابل دلار در مقایسه با ریال، به میزان بیشتری دچار کاهش ارزش شده‌اند.

برآورد رانت توزیع ارز ۴۲۰۰ تومانی در دولت دوازدهم

سال	میزان تأمین ارز ۴۲۰۰ تومانی (میلیارد دلار)	نرخ ارز در بازار آزاد (ریال)	ارزش ریالی ارز ۴۲۰۰ تومانی مصرف‌شده (میلیارد ریال)	تفاوت نرخ ارز آزاد و ۴۲۰۰ تومانی (ریال)	رانت توزیع‌شده در سال (میلیارد ریال)
۱۳۹۷	۳۲	۱۰۷۸۳۲	۳۴۵۰۶۲۴	۶۵۸۳۲	۲۱۰۶۶۲۴
۱۳۹۸	۱۵	۱۲۹۱۸۳	۱۹۳۷۷۴۵	۸۷۱۸۳	۱۳۰۷۷۴۵
۱۳۹۹	۱۱	۲۲۸۸۷۲	۲۵۱۷۵۹۲	۱۸۶۸۷۲	۲۰۵۵۵۹۲
۱۴۰۰	۸	۲۵۹۴۷۶	۴۲۲۹۴۵۸،۸	۲۱۷۴۷۶	۱۷۳۹۸۰۸
مجموع	۶۶				۷۲۰۹۷۶۹

بـــرش

وزیر اقتصاد:

پرونده فساد چای فقط یک کمپین رسانه‌ای پیرامون موضوعی مرتبط با گذشته است

وزیر امور اقتصادی و دارایی گفت: پرونده فساد چای حدود ۹ ماه قبل از طریق رسانه ملی اطلاع‌رسانی شده بود و موضوع جدیدی به شمار نمی‌رفت که این چنین پیش چشم مردم به رخ کشیده شود لذا موضوع حاضر فقط یک کمپین رسانه‌ای وسیع است.

به گزارش ایرنا، سید احسان خاندوزی عصر چهارشنبه در نشستی با استادان دانشگاه فردوسی مشهد در این شهر افزود: پیش از این موارد مربوط به فساد چای شناسایی شده و برکناری‌ها صورت گرفته بود و پرونده هم به دادگاه رفته است اما تبدیل به یک کمپین رسانه‌ای وسیع نشده بود.

اخبار

دیدار معاون اول رئیس‌جمهور با خانواده شهید تازه تفحص‌شده مدافع حرم

صبوری و ایثار خانواده‌های معزز شهدای مدافع حرم اجری عظیم دارد

معاون اول رئیس‌جمهور با حضور در منزل شهید علی‌آقاعبداللهی، با خانواده این شهید تازه تفحص‌شده مدافع حرم دیدار کرد. دکترمحمد مخبر در این دیدار پایمردی‌های شهدای مدافع حرم که با تاسی از آموزه‌های سرور و سالار شهیدان برای صیانت از عزت و اقتدار ایران اسلامی از حریم مطهرِ پیام‌آور کربلا، حضرت زینب(س)، جان خویش را فدا کردند، ستود و تصریح کرد: یاد و نام ایشان برای همیشه در صحیفه پرافتخار مقاومت ملت بزرگ ایران ثبت وباقی خواهدماند.

وی تأکید کرد: تاریخ آینده این سرزمین در مقابل شجاعت و مجاهدت این مبارزان که درغربت شهید شدند، سر تعظیم فرود می‌آورد و صبوری و ایثار خانواده‌های معزز آنها نیز قابل تحسین است و در پیش خداوند متعال اجری عظیم‌دارد.

معاون اول رئیس‌جمهور با ذکر شنیده‌هایی از شجاعت و دلیری شهید آقاعبداللهی در جبهه‌های مبارزه علیه داعش و مزدوران تکفیری، بازگشت و شناسایی پیکر مطهر وی را بعد از هشت سال به آغوش وطن غرورانگیز خواند و شهادت ایشان را یک بار دیگر به خانواده‌وی تبریک وتسلیت گفت.

گفتنی است شهید علی آقاعبداللهی متولد ۱۳۶۹ دارای یک فرزند پسر، از پاسداران سپاه حفاظت انصارالمهدی بود که هشت سال پیش داوطلبانه راهی سوریه شد و در دفاع از حریم اهل بیت عصمت و طهارت(ع) توسط تروریست‌های تکفیری به شهادت رسید. پیکر این شهید عزیز سال‌ها مفقود بود و سرانجام چندی پیش به وطن بازگشت و روز گذشته در تهران تشییع شد.

رشد صادرات ایران به اوراسیا

تجارت ایران و اوراسیا در هشت ماه امسال به ۵.۲ میلیون تن کالا، به ارزش دو میلیارد و ۳۴۴ میلیون دلار رسید.

سید روح‌اله لطیفی سخنگوی کمیسیون توسعه تجارت خانه صمت گفت: از ابتدای امسال تا پایان آبان ماه، پنج میلیون و ۱۶۸ هزار تن کالا به ارزش دو میلیارد و ۳۴۴ میلیون و ۱۰۰ هزار دلار بین ایران و پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا تبادل شد که نسبت به مدت مشابه با رشد ۳۳.۵ درصدی در وزن و ۱۴ درصدی در ارزش همراه بوده است. وی افزود: از این میزان دو میلیون و ۷۷۸ هزار تن کالا به ارزش یک میلیارد و ۷۴ میلیون دلار از ایران به کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا کالا صادر شده که نسبت به مدت مشابه، ۴۵ درصد در وزن و ۲۰ درصد در ارزش افزایش داشته است.